

ВЪПРОСНИК

За държавен изпит по специалност "Финанси"
/ОКС „Бакалавър“/

1. Публични финанси

1.1. Публични (фискални) финанси; фискални модели; държавен бюджет – същност, функции и структура; бюджетен цикъл – същност и основни етапи.

1.2. История и същност на данъка; теории на данъчното облагане; принципи, елементи и функции на данъка; начини за облагане и техники за събиране на данъците; видове данъци; данъчни системи.

1.3. Преки доходни данъци; данък върху доходите на физическите лица – принципи, организация, режим, облекчения; корпоративен доходен данък; формиране на данъчна печалба; алтернативни данъци; данъци върху разходите

1.4. Облагане с данък върху добавената стойност; особености и предимства на ДДС; обект и субект на облагане; регистрация и дерегистрация по ЗДДС; облагане на вноса и износа на стоки; вътреобщностна доставка и вътреобщностно придобиване; освободени доставки; данъчен размер; данъчен кредит.

1.5. Облагане с акцизи; аргументи за налагане на акциз; акцизни стоки; облагане с мита; аргументи за налагане на мита; видове мита; тенденции в областта на митническото облагане.

2. Теории на парите и кредита

2.1. Произход, роля, значение и същност на парите; Парична база, широки пари и парични агрегати, паричен мултипликатор; търсене и предлагане на пари.

2.2. Класически и неокласически подход към парите; Частно и общо равновесие; Парите в системата на общото равновесие; Неокласическа дихотомия; неутралност на парите; Теория на рационалните очаквания и теория на реалните бизнес цикли.

2.3. Количествена теория на парите- исторически контекст; Дейвид Хюм и потока цени пари, връзка между теорията на Хюм и механизма на паричните съвети; Уравнението на обмена на Фишер; Милтон Фридман и съвременния монетаризъм.

2.4. Кейнсиански подход към парите, функции на парите при Кейнс; Модел IS-LM; Модел на Баумол; Посткейнсиански подход към парите; Модели на финансовата нестабилност, финансов мултипликатор; Правило на Тейлор.

2.5. Пари и кредит, пряко и непряко кредитиране, кредитна теория на парите; Банки и финансово посредничество; Теорема на Милер-Модилиани; Връзка между спестявания и инвестиции; Теория на делегирания мониторинг.

3. Банково дело

3.1. Икономическо положение на Централната банка (световен опит). Възникване и основни задачи на ЦБ. Банка на банките, на държавата и на нацията. Независимост от изпълнителната власт. Банков надзор. Парична и кредитна политика – оперативни, междинни и тайни цели. Преки и косвени инструменти – предимства и недостатъци. БНБ – основни задачи, управленска структура и компетенции. Европейска централна банка.

3.2. Валутен борд. Същност, причини за въвеждане у нас и основни задачи. Избор на резервна валута и фиксинг. Механизъм на действие на ВБ. Различия между ЦБ и ВБ. Положителни и отрицателни очаквания от въвеждането на Валутен борд. Преобразуване на ЦБ във ВБ. Възможност за излизане от Валутния борд.

3.3. Общ модел на търговската банка. Възникване на търговските банки и подходи за изследване на тяхната същност, видове банки и банкови сделки. Банки и небанкови финансови институции – единство и различия. Ред за създаване на търговска банка у нас – лицензиране и ликвидация (доброволна и принудителна). Банкова тайна. Баланс на търговската банка – основни агрегирани позиции. Видове банкови операции.

3.4. Формиране и пласмент на банковите ресурси. Същност и видове ресурси. Собствен капитал на търговската банка – функции, капиталова адекватност. Видове банкови сметки – ред за откриване и закриване. Влогови и невлогови ресурси – гарантиране на влоговете. Структура на пласментите – дилемата „ликвидност – печалба“. Видове банкови кредити, основни техники за кредитиране и оценка кредитоспособността на заемателя. Обезпечение и цена на банковия кредит – видове лихва. Управление на кредитния портфейл и формиране на провизии. Асиметричност на информацията при дълговите сделки.

4. Финанси на предприятието

4.1. Анализ на финансовите отчети на фирмата; анализ на ликвидността; анализ на платежоспособността; анализ на рентабилността на фирмата.

4.2. Амортизация и амортизационна политика на фирмата; методи на амортизация; счетоводен и данъчен амортизационен план.

4.3. Анализ и управление на оборотния капитал на фирмата; анализ на обръщаемостта на оборотния капитал; управление на материалните запаси; управление на вземанията; управление на паричните средства

4.4. Анализ на критичните съотношения разходи-обем-печалба; постоянни и променливи разходи; критичен обем продажби; оперативен ливъридж; интервал на безопасност.

4.5. Настояща и бъдеща стойност на парични потоци; нетна настояща стойност на инвестиционен проект; вътрешна норма на възвръщаемост на инвестиционен проект; период за възстановяване на инвестицията.

5. Международни финанси

5.1. Международни финансови операции, международна валутно-финансова система; Валутен курс, платежен баланс, национални сметки и баланси, международна инвестиционна позиция.

5.2. Международни валутно-финансови организации; Координиране на икономическите политики, проблемът с излишния инструмент; Теоремите на Мундел-Флеминг и Ян Тинберген.

5.3. Вътрешно и външно равновесие; Вътрешно и външно равновесие при фиксиран и плаващ валутен курс; Координиране на целите и инструментите на фискалната и монетарната политика, трилема на отворената икономика.

5.4. Теория на оптималните валутни зони; Европейска централна банка, система на европейските централни банки; Глобална и регионална валутна интеграция.

5.5. Международни кредитни и финансови пазари; Евровалутни кредитни и финансови пазари; Финансова глобализация, взаимозависимост между националните финансови пазари; Международна координация на банково-финансовия надзор.

6. Международни финансови (капиталови) пазари

6.1. Особености и история на международните финансови пазари; Видове финансови пазари-краткосрочни, средносрочни и дългосрочни; първични, вторични и дериватни; Основни международни финансови центрове; Евровалутни пазари.

6.2. Валутен курс и валутни пазари; Видове валутни пазари, валутен риск; Покрит и непокрит валутен арбитраж; Валутни и парични пазари, основни международни центрове на валутна търговия.

6.3. Международни пазари на акции и облигации; Пазари на краткосрочни финансови инструменти; Пазари на финансови индекси, международна диверсификация;

6.4. Дериватни пазари; Основни международни пазари на фючърси и опции. Видове стратегии на опционните и фючърсните пазари; Суапови операции; Лихвени и кредитни деривативни пазари, пазари на си-ди-ес.

6.5. Международни банкови операции, видове международни кредити; Международни и транснационални банки- кредитиране на дребно, корпоративно кредитиране и международни инвестиционни банки; Международна координация на банковия надзор- Базелски споразумения.

7. Фондови борси

7.1. Борсови и извънборсови пазари. История и роля на борсовите пазари. Регулиране и саморегулиране на фондовите и стоковите борс. История, нормативни документи, платформа и роля на БФБ.

7.2. Основни играчи на фондовите борси- собственици, спекулативни играчи и посредници; Роля на информираните търговци и маркетмейкърите; Отношение към риска, хеджингови, спекулативни и арбитражни стратегии.

7.3. Видове борсови пазарни структури, пазари движени от поръчките и маркетмейкърски търговски системи; Видове поръчки, механизми на разкриване на борсовите цени; Основни международни фондови борси.

7.4. Особености на ценообразуването на пазарите на акции и облигации; Първични и вторични пазари; Риск и доходност; Теория на ценообразуването на капиталовите пазари, арбитражна ценова теория;

7.5. Алокативна, трансакционна и информационна ефективност на капиталовите пазари; Слаба, полусилна и силна форма на информационна ефективност; Теория на ефективните пазари; Основни характеристики на българския борсов пазар.

8. Управление на държавния дълг

8.1. Бюджетен дефицит и неговото финансиране. Същност на бюджетния дефицит и параметрите му в съответствие с Маастрихтските критерии. Балансиран бюджет и връзката му с хипотезата за двойния дефицит.

8.2. Икономическо съдържание и функции на държавния дълг. Връзка между паричната политика на централната банка и динамиката на държавния дълг. Тенденции в динамиката на суверенната задлъжнялост и конюнктура на международните дългови пазари в посткризисен период.

8.3. Класификация на държавните дългове според срока на емисия, носителя, начина на пласиране, обезпеченията, валутната деноминация, методите на предоставяне, използване и погасяване. Външен и вътрешен държавен дълг. Условни задължения и процедурите по поемане на държавни гаранции.

8.4. Управление на държавния дълг. Основни принципи на управлението на държавния дълг - цели и основни параметри на управление, минимизиране на разходите по управление на дълга. Крива на доходността. Рискове, съпътстващи поемането на държавен дълг. Роля на агенциите за кредитен рейтинг.

8.5. Организационно-технически аспекти на пазара на държавни ценни книжа. Агент по държавния дълг и основни участници на пазара на ДЦК. Видове ДЦК, процедури по емисия, техники на продажби и кръгооборот на финансовите пазари. Първичен и вторичен пазар, извънборсов пазар на ДЦК.

9. Общински финанси

9.1. Финансова децентрализация – същност и принципи; предимства и недостатъци на финансовата децентрализация; параметри и проблеми на децентрализацията в България; общински бюджет и бюджетен цикъл.

9.2. Местни данъци; данък върху недвижимите имоти; данък върху превозните средства; данък върху наследството; данък върху придобиване на имущество по дарение и по възмезден начин; патентен данък; туристически данък.

9.3. Механизъм на държавните трансфери; същност, роля и характерни особености на държавните трансфери; видове държавни трансфери; механизъм на държавните трансфери в България; местни дейности и делегирани държавни дейности.

9.4. Дългово финансиране на местните власти; сравнителни предимства на общинското дългово финансиране; рискове при дълговото финансиране на общините; механизми за регулиране и контрол на общинския дълг.

10. Застраховане

10.1. Предмет и методи на застрахователната наука. Основни функции и икономическа роля на застрахователната дейност. Търсене и предлагане в застраховането. Държавен контрол върху застрахователната дейност. Роля и системи за надзор върху застраховането.

10.2. Риск, застраховаемост на риска и риск мениджмънт. Видове застрахователни събития. Класификация на застрахователните обекти и оценка на риска. Риск на застрахователя.

10.3. Имуществено застраховане. Същност и особености. Покрити и изключени рискове. Отговорност на застрахователя. Застрахователни суми и застрахователни премии. Автомобилно застраховане. Застраховки „Гражданска Отговорност на автомобилистите” и „Каско”. Същност, покрити и изключени рискове. Сключване и действие на застрахователни договор. Права и задължение на страните.

11. Финансов контрол в ЕС

11.1. Европейски финанси. Специфика на Европейския бюджет. Начини за формиране на приходите в бюджета на ЕС. Разходна политика – структурни и кохезионни фондове на ЕС.

11.2. Финансово контролни органи в ЕС. Същност и роля на вътрешния контрол при управление на риска за усвояване на средства от ЕС. Вътрешният одит при управление на риска в организациите за ефективно усвояване на средствата от европейските фондове

Литература

Ганчев Г. Т. (2010). Финансите като система, Издателство Бон, Благоевград

Заводкая, З. и др. (2009). Банково дело, София

Илиев, Б. (2013). Застраховане”, изд. Фабер

Илиев, Б., Ерусалимов, Р. (2009). Застрахователни продукти, изд. Фабер

Драганов, Хр. (2008). Застраховане”, изд. Тракия-М

- Кругман П. Р., Обсфелд П. и Мелиц М. Д. (2013). Международен икономикс: теория и политика, Издателски комплекс на УНСС, София
- Минасян, Г. (2007). Външен дълг – теория, практика и управление, Издателство на БАН
- Мишкин, Фр. (2014). Теория на парите, банковото дело и финансовите пазари, Изток-Запад
- Младенов, М. (2009). Пари, банки, кредит. София
- Николов, Ч., Д. Стоилова, Е. Ставрова (2014). Публични финанси, БОН, Благоевград
- Пенков, И. Черно на бяло в „БанкерЪ“. С. 2013.
- Статева Й. (2015). Финансови деривативи, Издателски комплекс на УНСС, София
- Ставрова, Е. (2010). Управление на държавния дълг, Университетско издателство ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград
- Стоилова, Д. (2015). Финанси и финансово управление на фирмата, БОН, Благоевград
- Стоилова, Д. (2013). Общински финанси, БОН, Благоевград
- Тодоров, Ив. (2016). Макроикономика, Авангард Прима, София
- Тодоров, Ив. (2015). Макроикономическа интеграция на страните от Централна и Източна Европа в Европейския съюз, Авангард Прима, София
- Тодоров, Ив. (2014). Макроикономическо управление в процеса на европейска интеграция, Авангард Прима, София
- Тодоров, Ив. (2014). Сравнителни икономически системи, Авангард Прима, София
- Христозов, Ж., Димитров, П., (2012). Застрахователни продукти, Издателство на ВУЗФ, София
- Bodie, Z., Kane, A., Marcus, A.J. (2013), Essentials of Investments, 9-th Edition, McGraw-Hill Irwin

Bodie, Z., Kane, A., Marcus, A.J. (2009). Investments, 8-th Edition, McGraw-Hill

Hull J. C. (2006). Options, Futures and Other Derivatives, Prentice Hall

Валутен закон, обн. ДВ, бр. 83/21.09.1999г., в сила от 01.01.2000 г.

Закон за акцизите и данъчните складове, обн. ДВ, бр. 91/15.11.2005г., в сила от 01.01.2006 г.

Закон за Българската народна банка, обн. ДВ, бр. 46/ 10.06.1997 г.

Закон за гарантиране на влоговете в банките, обн. ДВ, бр.62/14.08.2015г., в сила от 14.08.2015 г.

Закон за данъците върху доходите на физическите лица, обн. ДВ, бр.95/ 24.11.2006г., в сила от 01.01.2007 г.

Закон за данъка върху добавената стойност, обн. ДВ, бр.63/04.08.2006г., в сила от 01.01.2007 г.

Закон за корпоративното подоходно облагане, обн. ДВ, бр.105/22.12. 2006г., в сила от 01.01.2007 г.

Закон за държавния дълг, обн. в ДВ, бр. 93/1.10.2002 г. и последна актуализация в бр. 15/15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.

Закон за кредитните институции, обн. ДВ, бр.59/21.07.2006г., в сила от 01.01.2007 г.

Закон за местните данъци и такси, обн. ДВ, бр.117/10.12.1997г., в сила от 01.01.1998 г.

Закон за местното самоуправление и местната администрация, обн. ДВ, бр. 77/17.09.1991г.

Закон за публичните финанси, обн. в ДВ, бр. 15/15.02.2013 г., в сила от 1.01.2014 г.

Стратегия за управление на държавния дълг, Министерство на финансите.